

De Liedjes die we zingen

Waar komen ze toch vandaan, al die nieuwe stukken? Ik weet dat Paul Michel dozen vol met muziek heeft, maar hoe pik je daar nou de dingen uit die het AMK kan (of moet kunnen)? Neem nou **Der Geistertanz**. Je ontkomt er niet aan om na de eerste paar maten te denken dat dat iets voor Koninginnedag is, het “In naam van Oranje doe open de poort” is duidelijk herkenbaar. Oneerbiedig? Ja, dat zal wel, maar ik kan mijn gedachten niet stoppen.

De Componist

Welnu, deze keer gaan we het over het voor ons nieuwe nummer “De Dans van de Spoken” hebben.

Het ligt voor de hand om de titel van dit stuk te vertalen als “ De Dans van de Geesten”, maar dat is echt niet correct zoals verderop zal blijken. Dit stuk werd gecomponeerd door Franz Peter Schubert toen hij nog een beetje piep was, 15 jaar was hij toen hij de eerste schreef van de vier versies die er van dit nummer bestaan. Deze eersteling werd

ingedeeld onder nummer D 15.

Die D staat voor Otto Erich Deutsch, de man die de indeling van Schuberts werken maakte.

Het gedicht is door Schubert omgezet in een muziekstuk dat een beetje speels, spookachtig geheimzinnig gezongen moet worden om de zwarte humor die het uit moet stralen te ondersteunen. De versie die we op de repetitie avond hebben gehoord weerspiegelde best goed dat macabere, beetje spottende sfeertje.

Schubert heeft een oneindig aantal liederen op muziek gezet, ruim 600 stuks. Bij zijn afscheid van deze aardbol was slechts krap 10% hiervan gepubliceerd, waarvan ons stuk er ééntje is.

De Dans van de Spoken zou echter nooit tot stand gekomen zijn als de dichter Friedrich von Matthisson niet van 1761 tot 1831 geleefd zou hebben.

De dichter

Friedrich von Matthisson (1761-1831) werd geboren in het plaatsje Hohendodeleben in de buurt van Maagdenburg. Hij was de zoon van de dorpsdominee. Via zijn studie theologie en filologie (de wetenschap van oude teksten) werd hij leraar. Maar zijn liefde lag bij het dichten. Nog tijdens zijn leven verschenen zijn gedichten in zestien bundels, waarvan er een paar honderd door diverse componisten getoonzet werden. Ook Beethoven gebruikte een gedicht van Matthisson en zette Adelaïde op muziek.

Schiller schreef over het werk van Matthisson een uitgebreide kritiek die niet al te positief uitviel omdat hij vond dat zijn gedichten te gekunsteld waren, te gepland artistiek

Desondanks was Matthisson in zijn tijd een succesvolle dichter, maar de smaak van de goegemeente veranderde snel en hij werd lichtvaardig belachelijk gemaakt en vergeten. Friedrich von

Matthisson was leraar aan het Dessauer Philantropin en Hofmeester in Altona (bij Hamburg), Heidelberg und Lyon. Hij stierf in Wörlitz, waar hij ook begraven werd.

De Tekst

Zoals gebruikelijk heb ik geprobeerd om een zo letterlijk mogelijke vertaling te maken. Dat komt soms een beetje rottig uit de verf, maar ik ben nu eenmaal geen dichter.....

Achter deze tekst moet je dus per se geen grote diepgang zoeken, geen religieuze inslag maar eerder een beetje morbide gevoel voor humor.

Een ietwat spottend verhaaltje waarmee spoken zich giechelend vermaken over de doden die om middernacht in hun houten kamertje liggen te trillen van het geluid dat de klokkenbel maakt. Middernacht is het uur van de spoken en zij beginnen dan ook meteen om de graven een reidans uit te voeren. Ik moest aan Ghostbusters denken toen ik met de vertaling bezig was, die vliegende beddenlakens die suizend worden voortbewogen. Geen mens kan ze zien maar de honden worden onrustig, want die hebben door dat er iets aan de hand is. Zij ruiken de spoken!

Probeer het eens voor je geestesoog te zien! Onrustig geworden zwarte raven vliegen de verlaten abdij uit die bij het kerkhof staat. Ze weten niet hoe snel ze het terrein moeten verlaten. En die spoken lachen zich te barsten. Ze dwalen door de lucht alsof het vuurvliegjes zijn.

Ze pesten de doden met hun opmerking dat hun hart het leven zijn bruisende bekoring gaf, maar datzelfde hart is de martelaar van het leed bij het sterven. Het ligt nu dof en verstard onder de grond. De spoken geven er in de laatste regels blijk van jaloers te zijn op de doden omdat ze zelf geen hart hebben (gehad). Toch kunnen ze het niet laten om de spot te drijven, want in de allerlaatste zin vinden zij zichzelf de gelukkigen en zeggen ze tegen de doden: "Tot Ziens!"

Een Engelse recensent schreef over dit lied: "En macaber lied doorspekt met zwarte humor, maar met onfeilbare vaardigheid gemaakt."

Der Geistertanz

Die bretteerne Kammer der Toten erbebt,
Wenn zwölfmal den Hammer die Mitternacht hebt.
Rasch tanzen um Gräber und morsches Gebein,
Wir luftigen Schweber den sausenden Reih'n.
Was winseln die Hunde beim schlafenden Herrn?
Sie wittern die Runde der Geister von fern.

Die Raben entflattern der wüsten Abtei,
Und flieh'n an den Gattern des Kirchhofs vorbei.
Wir gaukeln und scherzen hinab und empor
Gleich irrenden Kerzen im dunstigen Moor.

O Herz, dessen Zauber zur Marter uns ward,
Du ruhst nun in tauber Verdampfung erstarrt;
Tief bargst du im düstern Gemach unser Weh;
Wir Glücklichen flüstern Dir fröhlich: Ade!

De dans van de spoken

De planken kamer der doden beeft,
als twaalfmaal de hamer het middernacht slaat.
Snel dansen, om graven en halfvergaan gebeente,
Wij ijle zwevers van de ruisende reien.
Wat kermen de honden bij hun slapende baas?
Zij ruiken de kring van spoken van ver.
De raven fladderen weg van de verlaten abdij,
en vluchten over het hekwerk van het kerkhof.
Wij duikelen en dollen omlaag en omhoog,
als dwalende kaarsen in het moeras

O hart, wier bekoring ons tot foltering werd,
jij rust nu in gevoelloze dofheid verstart;
Diep in het duistere vertrek berg jij onze pijn
Wij gelukkigen fluisteren jou vrolijk: tot ziens!

John van Halderen, maart 2005